

คำอธิบาย

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

โดย

หลวงประดิษฐมนูธรรม

(ปรีดี พนมยงค์)

(ต่อจาก เล่ม ๖)

มาตรา ๓๑

การใด ๆ อันบุคคล ผู้ซึ่งศาล ได้ สั่งให้
เป็นคนไร้ความสามารถ ได้ทำลง การ นั้น
ทำนองว่า เป็นโมฆะ

คำอธิบาย

มาตรานี้เกี่ยวแก่ความ สามารถใช้สิทธิ
ของบุคคล วิกลจริต ซึ่งศาล ได้ สั่งให้เป็นผู้
ไร้ความสามารถ ซึ่งต่างกับบุคคลวิกลจริต
ซึ่งศาลยังไม่ได้สั่งให้เป็นผู้ ไร้ความสามารถ

(ให้ดูมาตรา ๓๒ ต่อไป)

กิจการซึ่งผู้ใดความสามารถได้กระทำ
ลงไป อันจะเป็น โฆษณานั้น มีเกณฑ์ที่จะ
ต้องพิเคราะห์ อยู่ สอง ประการ คือ

๑. กิจการนั้น ต้องกระทำลงภายหลัง
จากคำสั่งของศาล หรือภายหลังจากการที่
ได้โฆษณาคำสั่งนั้นในราชกิจจานุเบกษาตาม
กรณี (ให้ดูคำอธิบายมาตรา ๒๕ บทที่ ๓)

อุทาหรณ์

ศาล สั่งให้ช. เป็น ผู้ใดความสามารถ
และ คำสั่งนั้นได้ประกาศ ในราชกิจจานุ —
เบกษา แล้วเมื่อวันที่ ๑ พฤษภาคม พ.ศ.
๒๔๗๑

ครั้นวันที่ ๕ มกราคม พ.ศ. ๒๔๗๑ ช.
ขายบ้านหลังหนึ่ง ให้ ค. โดยผลการตนเอง
ตั้งขึ้นการชื้อขาย นั้นเป็น โฆษณ

ให้ดูมาตรา ๓๒ ประกอบด้วย

คำสั่ง ของ ศาล นั้น ไม่มีผลย้อนหลัง
กล่าวคือ ถ้าหากกิจการนั้น บุคคล วิกตจรีต
ได้กระทำก่อน ที่ศาลสั่ง ให้ เป็นผู้ไร้ความ
สามารถ แล้ว ก็จะต้อง พิจารณาตาม
มาตรา ๓๒

๒. คำว่า " การใด ๆ " นั้น น่าจะหมายถึง
กิจการ โดยทั่วไป กล่าวคือไม่มีข้อยก
เว้น เหมือนกับ ผู้เยาว์ เพราะเหตุว่า ฐานะ
ของผู้ไร้ความสามารถ กับ ผู้เยาว์ นั้น ต่าง
กัน คือ

ผู้เยาว์อาจจะทำนิติกรรมโดยแสดงเจต
นาโดยตนเองได้ และนิติกรรมนั้นสมบูรณ์
เมื่อผู้แทนโดยชอบธรรมได้ให้ความยิน
ยอม

แต่ผู้ไร้ความสามารถ นั้น กฎหมาย
ไม่พูด ถึงว่า จะแสดงเจตนาโดยตนเองได้
หรือไม่ และนิติกรรมนั้น สมบูรณ์ เมื่อ ผู้
อนุบาลได้ให้ความยินยอม เมื่ออ่านมาตรา

๓๑ นี้ประกอบกับมาตรา ๓๐ มาตรา ๒๑ กับ ๓๕ แล้ว ทำให้คิดว่า ผู้ใดความสามารถนั้นจะดำเนินกิจกรรมเองไม่ได้ ถึงแม้ว่าผู้อนุญาตจะให้ความยินยอม กล่าวคือ กิจกรรมของผู้ใดความสามารถจะสมบูรณ์ต่อเมื่อผู้อนุญาตได้แสดงเจตนา และเป็นผู้ทำแทนผู้อนุญาต จะอนุญาตให้ผู้ใดความสามารถไปทำการ โดยลำพังไม่ได้

มาตรา ๓๒

การใดๆ อันบุคคล วิกตจริต ได้ ทำลง
แต่หาก บุคคล นั้น ศาลยังมิได้สั่งให้ เป็น
คนไร้ความสามารถไซ้ร้ ท่านว่าการนั้นจะ
เป็นโมฆียะต่อเมื่อ พิสูจน์ ได้ว่า ได้ทำลงใน
เวลาซึ่งบุคคลนั้น จริตวิกลอยู่ และ คู่กรณี
อีกฝ่าย หนึ่ง ได้รู้แล้วด้วยว่า ผู้ทำเป็นคน
วิกลจริต

คำอธิบาย

มาตรานี้เกี่ยวกับแก่ความ สามารถใช้สิทธิ
ของบุคคล วิกตจริต ซึ่งศาลยังมิได้สั่งให้
เป็นผู้ไร้ความสามารถ

กิจการ ซึ่งบุคคล วิกตจริต ประเภทนี้^๕ได้
กระทำลงไป จะเป็นโมฆีย ก็ต่อ เมื่อ ฝ่าย
บุคคล วิกตจริต เช่น ทายาท หรือ ผู้มีสิทธิ
ขอให้เพิกถอนนิติกรรม พิสูจน์ได้ว่า

๑. ในขณะที่ทำนิติกรรม บุคคลวิกลจริต

นั้น มีสติพิน เพื่อน หลง โหล ไม่รู้สึกผิด และชอบ แต่ ถ้าในขณะที่ทำนิติกรรมเป็น ระยะเวลาที่บุคคลวิกลจริตมีสติตั้งแล้ว กิจการนั้น ก็ไม่เป็น โมฆีย เพราะเหตุว่า บุคคลนั้นอาจมี สติดีเป็น บางครั้งบางคราว เหมือนคนธรรมดาได้

๒. คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่ง ใต้รู้แล้วว่า ผู้ทำ นิติกรรมเป็นคนวิกลจริต

อุทาหรณ์

๑) ก. เป็นคนเสียจริต แต่ ศาลยังไม่ ได้สั่งให้ เป็นผู้ไร้ความสามารถ ก. ขาย บ้าน หลังหนึ่ง ให้ ข. ตั้งนี้ ถ้าพิสูจน์ ได้ว่า

ก) ใน เวลา ข. ทำ สัญญา ซื้อขาย ก. กำลัง พุดพินเพื่อน ไม่มีสติ

ข) ข. ก็ทราบอยู่แล้ว

ตั้งนี้ สัญญาซื้อขายนั้นเป็น โมฆีย

ทายาทของ ก. อาจบอกล้างได้

๒) ถ้าในขณะที่ทำสัญญาซื้อขายนั้น
เผชิญ เป็นขณะที่ ก. มีสติเหมือน ดังบุคคล
ที่ไม่วิกลจริต ดังนี้ สัญญาซื้อขายนั้นย่อม
สมบูรณ์ ถึงแม้ว่า ข. จะรู้ว่า ตามธรรมดา
ก. เป็นคนวิกลจริต

มาตรา ๓๓

ถ้าเหตุอันทำให้ไร้ความสามารถได้สุด
สิ้นไปแล้ว และเมื่อตัวบุคคลผู้นั้น เองถู
บุคคลใดๆ ตั้ง กล่าวมาใน มาตรา ๒๕ นั้น
ร้องขอ ต่อศาล ก็ให้ ศาลถอนคำที่ได้ตั้ง
ให้เป็นคนไร้ความสามารถ นั้นให้

คำสั่งของ ศาล ถอนคำสั่ง เดิมนี้ ให้
โฆษณา ในราชกิจจานุเบกษา

คำอธิบาย

การที่ผู้ไร้ความสามารถ จะกลับ เป็น
ผู้มีความสามารถนั้น ต่างกับ การที่ผู้เยาว์
จะบรรลุนิติภาวะ กล่าวคือสำหรับผู้เยาว์
นั้นกฎหมายได้กำหนดระยะเวลาไว้ว่า เมื่อ
ผู้เยาว์ มีอายุครบเท่าใดจึงจะบรรลุนิติภาวะ
ให้ ดูมาตรา ๑๕ และ ๒๐ กล่าวคือ ผู้เยาว์
อาจบรรลุนิติภาวะ ได้โดย ไม่ต้อง มีคำสั่ง
ของศาล

แต่ผู้ไร้ความสามารถ นั้น ถึงแม้ว่า ผู้
นั้นจะหายจาก การวิกลจริตแล้ว ก็ดี ถ้า
ศาลยังมีได้ ถอนคำสั่ง เดิมซึ่ง ให้ เป็นผู้ ไร้
ความสามารถแล้ว ผู้นั้น ก็ยังมี อาจที่จะ

กลับเป็นผู้มีความสามารถ เช่น

ศาลสั่งให้ ก. เป็นผู้ไร้ความสามารถ
และให้อยู่ในโรงพยาบาล

เมื่อวันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๗๐ แพทย์
ได้ตรวจว่า ก. หาย เป็นปกติแล้ว ครั้นวัน
ที่ ๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๗๐ ศาลจึงได้
สั่ง ถอน คำสั่ง เดิม ดังนี้ ก. จะ กลับ เป็น ผู้
มีความสามารถ ก็ ต่อ เมื่อ ศาล ได้ สั่ง แล้ว
หาใช่จากวัน ที่ แพทย์ ได้ ตรวจ ว่า หาย เป็น
ปกติ

(ให้ เทียบ ดู ประมวลกฎหมายแพ่ง ฝรั่ง
เสสมาตรา ๕๑๒)

บุคคล ซึ่งมีสิทธิ ที่จะ ร้อง ขอ ต่อ ศาล ให้
ถอน คำสั่ง เดิม นั้น ก็ คือ

๑. ผู้ไร้ความสามารถ นั้นเอง การที่
ร้องขอ ได้ เช่นนี้ ต้อง ถือว่า เป็น ข้อ ยก เว้น
เพราะเหตุว่า ตาม ปกติ นั้น ก่อน ที่ ศาล สั่ง

ถอนคำสั่งเดิม ผู้ นั้น ยัง คง ไร้ ความ
สามารถอยู่

๒. บุคคล ดังกล่าวไว้ในมาตรา ๒๕
คำสั่งของศาลถอนคำสั่งเดิมนี้ ให้
โมฆะ ใน ราชกิจจานุเบกษา

บันทึก

เรื่องบุคคลวิกลจริตต้องเข้าอยู่ใน
โรงพยาบาลเพื่อพิทักษ์รักษา

นอกจากบุคคลวิกลจริต ซึ่ง ศาล สั่ง ให้
เป็นผู้ไร้ความสามารถ และซึ่ง ศาล ยังมี
ได้สั่งให้เป็นผู้ไร้ความสามารถ ตามที่
ได้ศึกษามาแล้ว ยังมีบุคคลวิกลจริต อีก
จำพวกหนึ่ง ซึ่งต้องเข้าอยู่ในโรงพยาบาล
เพื่อพิทักษ์รักษา ให้ดูมาตรา ๓๘ (๔)

บุคคลวิกลจริตจำพวกนี้ จะมีความส่ว
—
มารด เพียงไร นั้น ไม่มีตัวบท กล่าวไว้

แต่ เดิมมา กฎหมาย ฝรั่งเศส ก็ บัญญัติ
ถึงบุคคลวิกลจริต แต่ เพียงสอง จำพวก ดัง
เช่น กฎหมาย ไทย แต่ตาม ทางปฏิบัติ นั้น
ผู้มี ส่วนได้ เสีย ไม่ต้องการ ร้องขอ ต่อศาล
ให้สั่ง ญาติ พี่ น้อง ของตน เป็น ผู้ไร้ความ

สามารถ เพราะเท่ากับ จะโฆษณาต่อ มหา
ชนถึงการวิกลจริตอันเป็นที่น่าอับอาย และ
ยิ่งไปกว่านั้น การ วิกล จรติ อาจเป็นกาม...
พันธู์ ติดต่อกันทำให้เสื่อมเสียถึงผู้สืบสันดาน
ด้วย ประเทศฝรั่งเศสจึงได้ออกบทบัญญัติ
ใหม่ อันเกี่ยวข้องกับ บุคคล วิกลจริต ซึ่งต้อง
เข้าอยู่ในโรงพยาบาล อันเป็นการไม่เอิก -
เกริกเหมือนดังการร้องขอต่อศาลให้สั่งเป็น
ผู้ไร้ความสามารถ และในระหว่างที่อยู่ใน
โรงพยาบาล นั้น กฎหมาย ถือว่า บุคคล
วิกลจริตมีสติไม่สมประกอบ เพราะฉะนั้น
ถ้าจะขอให้ เพิกถอนนิติกรรม ซึ่ง ทำลง ใน
ระวางนั้นแล้ว ตามธรรมดา ฝ่าย ที่ ร้อง ขอ
ก็ไม่ จำเป็น ต้อง พิสูจน์ ว่า ใน ขณะ ที่ ทำ นั้น
บุคคลวิกล จรติ มี สติไม่สมประกอบ คือ
สืบแต่เพียงว่า บุคคลนั้นต้องเข้าอยู่ในโรง
พยาบาลก็เป็นการเพียงพอ และเป็นหน้าที่
ของอีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งจะต้องสืบหักล้าง ซึ่ง
ต่างกับบุคคล วิกลจริตตาม มาตรา ๓๒ ที่ได้

ศึกษามาแล้ว แต่หลักกฎหมาย ฝรั่งเศส
 ดังกล่าวนี้ จะนำมาใช้ วินิจฉัยกฎหมาย
 ไทยได้ เพียง ไร เป็นข้อที่น่าพิเคราะห์
 เพราะเหตุว่าตามมาตรา ๓๕ (๔) กฎหมาย
 ยอมให้ หญิงมีสามี ทำการ อัน ผูกพัน ส่วน
 ของตนในสิน บริคณฑ์ได้ โดยมีพัก ต้องได้
 รับอนุญาต ของสามี ซึ่งเข้าอยู่ใน โรงพยา
 บาล วิกฤจโรค ซึ่งอาจส่อให้เห็นว่าในขณะ
 ที่อยู่ ในโรง พยาบาลฯ กฎหมาย สันนิษ -
 ฐานว่า สามี มีจโรค ไม่ปกติ

มาตรา ๓๔

บุคคลผู้ใดไม่สามารถจะจัดทำกรงาน
 ของตนเองได้ เพราะกายพิการ หรือ
 จิตพั่นเพื่อน ไม่สมประกอบ ก็ดี เพราะ
 ความประพฤตีสُرุษุ่ยสุร่าย เสเพล เป็น อาจฉ
 ก็ดี เพราะเป็นคน ติดสุรามาเมา ก็ดี เมื่อ
 บุคคลผู้หนึ่งผู้ใด ดังระบุไว้ใน มาตรา ๒๕
 ร้องขอต่อศาล ศาลจะสั่งให้บุคคลผู้นั้น
 เป็นคนเสมือน ไร้ความสามารถ และสั่ง
 ให้ผู้นั้นอยู่ในความพิทักษ์ ก็ได้

คำสั่งศาลนี้ให้โฆษณา ในราชกิจจานุ-

เบกษา

คำอธิบาย

ผู้เสมือนไร้ความสามารถ ต่าง กับผู้
 ไร้ความสามารถดังนี้

๑. ผู้เสมือนไร้ความสามารถ ไม่ใช่

บุคคลวิกลจริต ให้เทียบดูคำอธิบายมาตรา
๒๕ บทที่ ๑ ข้อ ๑

๒. ผู้เสมือนไร้ความสามารถ อยู่ใน
ความ พักภัย ไม่ใช่ อนุบาล กล่าว คือ ผู้
เสมือน ไร้ความสามารถ อาจแสดง เจตนา
กระทำ กิจการ ตาม มาตรา ๓๕ ได้ เอง โดย
ผู้พิทักษ์เป็นผู้ให้ความยินยอม แต่บุคคล
วิกลจริตนั้น (ตามความเห็นของผู้เขียน
สมุดเล่มนี้) จะแสดงเจตนาโดยตนเองไม่
ได้ ก็ต้องให้ผู้อนุบาลเป็นผู้ทำนิติกรรม
แทน

๓. กิจการ ใด ซึ่งถ้ามิได้อยู่ใน บทบัญญัติ
ญัตติแห่งมาตรา ๓๕ แล้ว ผู้เสมือนไร้ความ
สามารถ อาจทำได้เอง โดยมี ต้อง ได้รับ
ความยินยอมของผู้พิทักษ์ ส่วนบุคคลวิกล
จริตนั้น ถูกห้ามมิให้ทำการ ใด ๆ โดย
ทั่วไป

เหตุ ซึ่ง บุคคล อาจ ถูก สาล สั่งให้ ผู้
 เสมือน ไร่ ความสามารถมี ดังนี้

อุทาหรณ์

ก) กายพิการ เช่น เป็นใบ้, หูหนวก,
 ตาบอด, ง่อยเปลี้ย

ข) จิตต์พินเพื่อน เช่น คน บอ ซึ่งไม่
 ถึงกับบ้ำ, คนชะราหลงไหล

ค) ประพฤติ สूरูย สूर่าย และ เสเพล
เป็นอาจิณ, เช่น การ จำย ทรัพย์ เที้ยวเตร
 อยู่เสมอ เกินกับรายได้อ

ง) ติดสุรยาเมา เช่น ติดฝิ่น และ
 ยาเสพย์ติดให้ โทษ ชะนิตอื่น ๆ เช่น โศคา
 สมมตว่า ก. เห็น ข. มีอายุเกินกว่า ๒๐ ปี
 บรรลุนิติภาวะแล้ว เป็นผู้ มีลักษณะอย่าง
 หนึ่งอย่างใด ตั้งได้ กล่าว แล้วข้างต้น ซึ่ง

ทำให้ ข. ไม่สามารถที่จะจัดการงานของตนเองได้ หรือจะทำได้ก็มีแต่จะเสียหายหรือเสียเปรียบผู้อื่น ดังนี้ ก. อาจารย์ขอต่อศาลสั่งให้ ข. เป็นคนเสมือนไร้ความสามารถ อยู่ในความพิทักษ์ของผู้อื่นผู้ใดซึ่งศาลเห็นสมควร คำสั่งของศาลนี้ต้องโฆษณาในราชกิจจานุเบกษา.

*

*

*